

LLENGUA

**L'OBSERVATORI PER AL DESENVOLUPAMENT
SOSTENIBLE DE LA GARROTXA**

2020

INTRODUCCIÓ

La inclusió de dades lingüístiques en *l'Observatori per al desenvolupament sostenible de la Garrotxa* ens porta a analitzar la llengua com un factor determinant en la vida de la comarca.

El resultat de l'anàlisi lingüística ens parla de multinacionalitats i multilingüisme però, sobretot, ens dibuixa una ciutat amb llengües concentrades en determinades zones i amb una alt índex d'immigració d'Amèrica del Sud.

Aquest 2020, les dades s'acompanyen d'un mapa de calor per nacionalitats, que és, de fet, una radiografia sociolingüística de la ciutat i pot ser una eina molt útil per dissenyar polítiques lingüístiques i socials amb vista al futur.

1- DADES DE LES COMARQUES GIRONINES A PARTIR DE L'EULP

A finals del 2019 es va presentar l'Enquesta d'usos lingüístics de la població (EULP 2018), del Departament de Cultura, per mitjà de la Direcció General de Política Lingüística, i l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat). És un estudi quinquennal l'objectiu principal del qual és conèixer la identificació lingüística i els usos de català i altres llengües en els espais de relació personal de la població de 15 anys i més a Catalunya. Aquestes és la 4a edició de l'EULP, després de les dels anys 2003, 2008 i 2013.

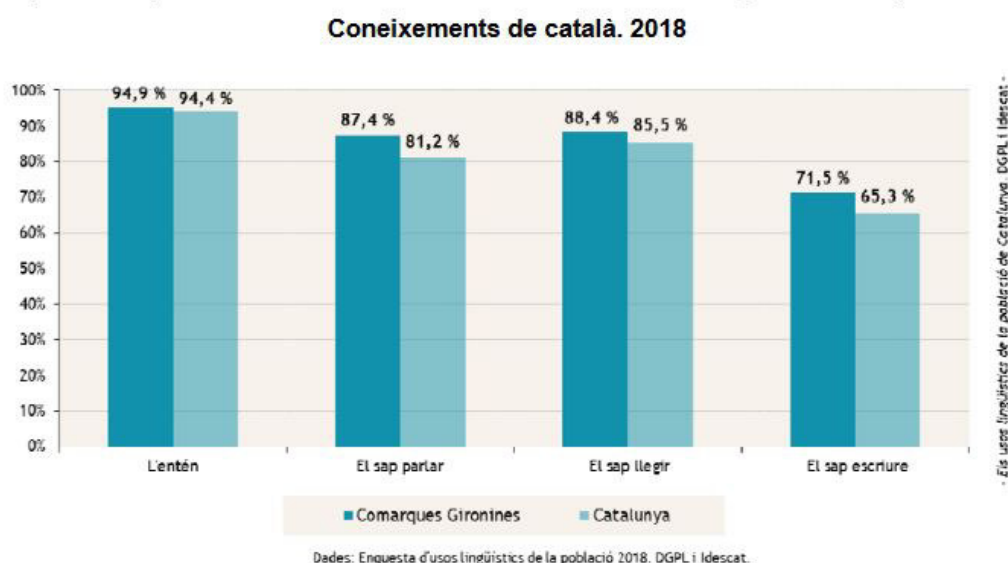
Les dades de l'EULP no es poden desglossar per comarques, perquè la mostra seria poc representativa. És per això que només podem centrar-nos en l'anàlisi de les comarques gironines que, d'altra banda, llevat d'algunes variacions en zones costaneres, presenten un comportament similar, lingüísticament parlant, a la Garrotxa.

A les comarques gironines, l'any 2003 la població nascuda a l'estranger representava un 11,7% sobre el conjunt de la població, mentre que el 2018 representa un 22% (més de 140.000 persones).

En nombres absoluts, a les comarques gironines entre el 2003 i el 2018, hi ha hagut un creixement de 65.028 persones de la població nadiua, un decreixement de més de 15.000 persones nascudes a la resta de l'Estat espanyol i un creixement de 90.941 persones procedents de la resta del món.

2.1 CONEIXEMENT DE LLENGÜES, EVOLUCIÓ DELS USOS I IDENTIFICACIÓ

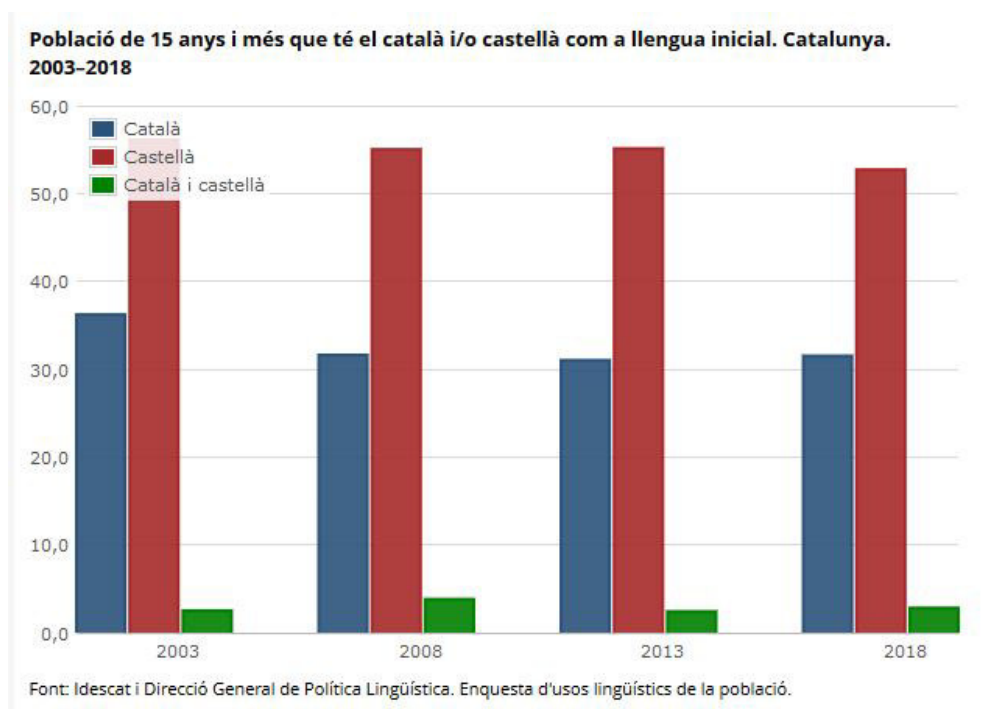
A les comarques gironines, la majoria de la població de 15 anys o més declara entendre, saber parlar i escriure el català:

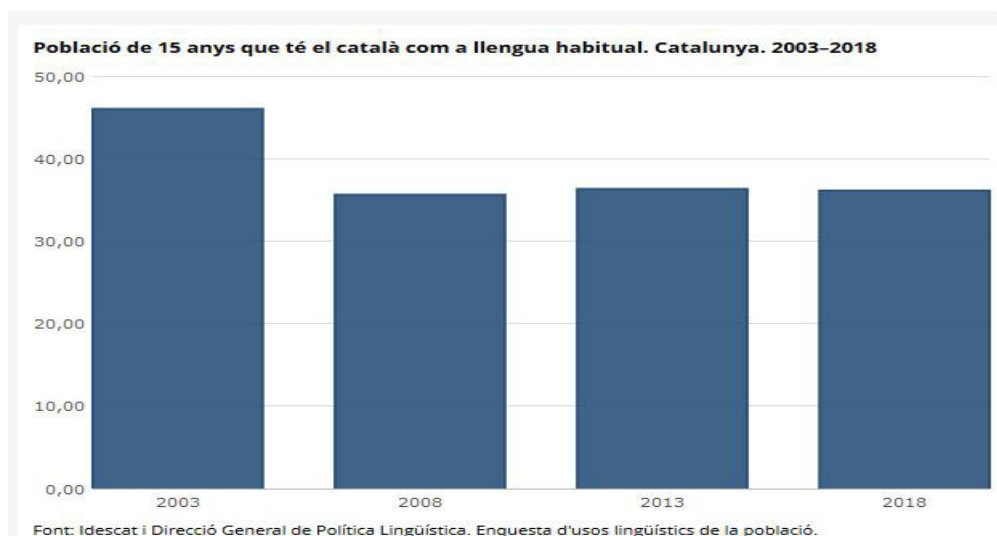
Les habilitats d'entendre gairebé no han variat des del 2003; han baixat una mica saber parlar i saber llegir, i l'índex més baix el tenim a saber escriure, que ha passat del 71,5% al 65,3%.

A les comarques gironines hi ha 278.500 persones que tenen el català com a llengua inicial (la que van parlar per primera vegada a casa seva), 217.900 persones que tenen el castellà i 19.000 persones que tenen tant el català com el castellà com a llengües inicials o primeres.

Respecte de la mitjana de Catalunya, l'índex de les comarques gironines és més alt. Com es pot veure en el gràfic de sota, a Catalunya hi ha molta més gent que té el castellà com a llengua inicial que no pas el català. Respecte del 2003, l'índex del català també ha baixat.

A la pregunta de “Quina és la llengua habitual que uses durant el dia?”, la resposta és ‘català’ en un 36,1% (la mitjana de Catalunya), una dada que ha baixat respecte del 2003:

Si observem els usos del català com a llengua habitual, a tot Catalunya, de més a menys, veiem que:

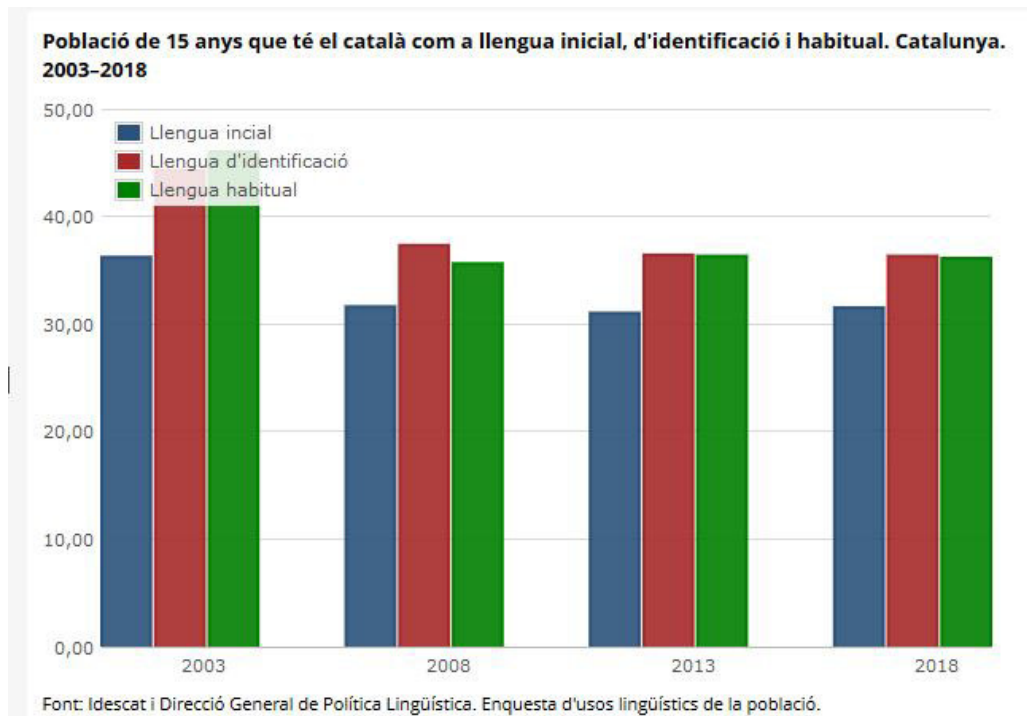
- Terres de l'Ebre- 72,2%
- Comarques centrals- 59,6%
- Àmbit de Ponent- 57%
- Comarques gironines- 54,1%
- Camp de Tarragona- 40,4%
- Àmbit del Penedès- 38,9%
- Àmbit Metropolità- 27,5%

A l'àmbit metropolità, només el 27,5% de les persones que hi viuen afirmen que tenen el català com a llengua habitual, enfront d'un 57,9% que diu que té el castellà.

Hi ha gairebé 20 punts de diferència entre la mitjana catalana i l'índex de les comarques gironines, on el 54,1% de la població diu que hi té el català (sigui quina sigui la seva llengua inicial).

Aquesta és una dada importantíssima perquè situa l'ús del català a l'àmbit públic amb un pes encara prou important, i això fa que les persones que tenen altres llengües a casa puguin sentir la necessitat d'aprendre català per moure's per l'esfera pública, per treballar, per relacionar-se amb l'escola, etc. I quan estudien català, aquest és un factor que determina un millor aprenentatge de la llengua, atès que la perceben d'ús real. A l'Àmbit Metropolità això ja no passa.

Cal insistir en l'aspecte identitari de les llengües, i és per això que l'EULP també demana quina és la llengua amb què s'identifiquen més (anomenada *llengua d'identificació*). Les dades de Catalunya són:

Observem com, generalment, la llengua amb què la gent s'identifica més també acaba essent la que més habitualment fan servir. A les comarques gironines, el nombre de persones que tenen el català com a llengua habitual i d'identificació supera els que la tenen com a llengua inicial, la qual cosa ens porta a pensar que el català encara és percebut com una llengua que val la pena de ser apresada i usada, i que tenim parlants d'altres llengües que usen el català habitualment i l'acaben adoptant com a llengua d'identificació.

Val la pena recordar que a les comarques gironines gairebé 90.000 persones tenen com a llengua inicial llengües diferents del català i del castellà, i d'aquestes destaca l'àrab, que és la llengua inicial de 21.700 persones.

També cal ressaltar que, pel que fa a la llengua d'identificació, com més gran és la persona, més s'identifica amb una sola llengua, mentre que els joves fan usos compartits i no solen tenir una llengua d'identificació tan marcada.

2- OLOT: DIVERSITAT LINGÜÍSTICA I FLUXOS MIGRATORIS

A Olot, i a la comarca en general, s'observa una tendència a l'alça de la població estrangera: hi viuen 9.000 persones vingudes d'arreu del món, un 15,4% (la mitjana de Catalunya és del 15,1%). A Olot, l'índex d'immigració és del 20,1%, i hem passat de les 60 nacionalitats de fa cinc anys a les 91 actuals, però el nombre de llengües gairebé no ha variat: en teníem 54 (amb el català i el castellà inclosos) i actualment en tenim 58. Algunes estan representades per un nombre de parlants molt petit, la qual cosa vol dir que poden desaparèixer de la ciutat quan les famílies que les parlen se'n vagin, però continuen havent-hi cinc grans llengües, en nombre de parlants i traient-hi les dues oficials, tot i que han variat les posicions que tenien cinc anys enrere:

2015	2020
Panjabi (1.181 parlants)	Panjabi (1.684 parlants)
Àrab (946)	Romanès (1.116)
Xinès mandarí (919)	Àrab (1.005)
Romanès (756)	Xines mandarí (842)
Soninke [sarahulle] (666)	Soninke (705)

Continua la tendència a l'alça de la immigració provinent d'Amèrica Central i del Sud, la qual cosa representa un augment important de persones que tenen el castellà com a llengua inicial. A Olot, hi viuen 1.771 persones vingudes d'Amèrica Central i del Sud, amb el castellà com a llengua primera, i destaquen dos grans col·lectius: hondurenys (761, persones, ¾ parts dones) i colombians (354).

A la taula de sota comparem la procedència dels alumnes que estudiaven català al Servei de Català d'Olot-la Garrotxa fa cinc anys i la dels actuals:

Procedència alumnat	Curs 2014-15	Curs 2019-20
Catalunya	27%	19%
Restat Estat espanyol	7%	8%
Unió Europea	8%	8%
Europa extracomunitària	5%	7%
Nord d'Àfrica	4%	5%
Restat d'Àfrica	2%	5%
EUA i Canadà	1,5%	5%
Amèrica Central i del Sud	24%	39%
Àsia	21%	8%

Observem com baixa el nombre d'alumnes de Catalunya (que és una evolució normal, atès que els joves ja tenen un certificat de llengua per estudis) i la resta de les procedències es mantenen força igual excepte les dues darreres: l'augment dels alumnes sud-americans i la baixada dels alumnes d'Àsia (molts xinesos són a l'Escola d'Adults estudiant castellà, i un gruix important de panjabis van estudiar català durant el gran flux migratori de deu anys enrere, però la presència a les aules actualment és molt reduïda).

Es desprenen dues anàlisis interessants d'aquesta taula:

- PRIMERA: Que malgrat que l'índex d'alumnes d'Amèrica Central és alt, són estudiants de 45-90 h, màxim. Legalment no necessiten més hores de formació en llengua catalana, però cal tenir present que, un cop entenen el català, tampoc no els cal més, i hem d'afegir-hi el fet que sovint tothom els parla en castellà. L'aprenentatge del català, en casos d'alumnes que han arribat a cursos elementals (més enllà del nivell bàsic) els és lent i fàcilment oblidable, perquè es poden comunicar en la seva primera llengua.

- SEGONA: L'índex de població panjabi que viu a Catalunya és del 6,13%, mentre que a Olot és del 18,16%, tres vegades més. I, malgrat que estem parlant d'una població de 1.684 persones a la ciutat, en tenim una representació molt petita entre els estudiants de català.

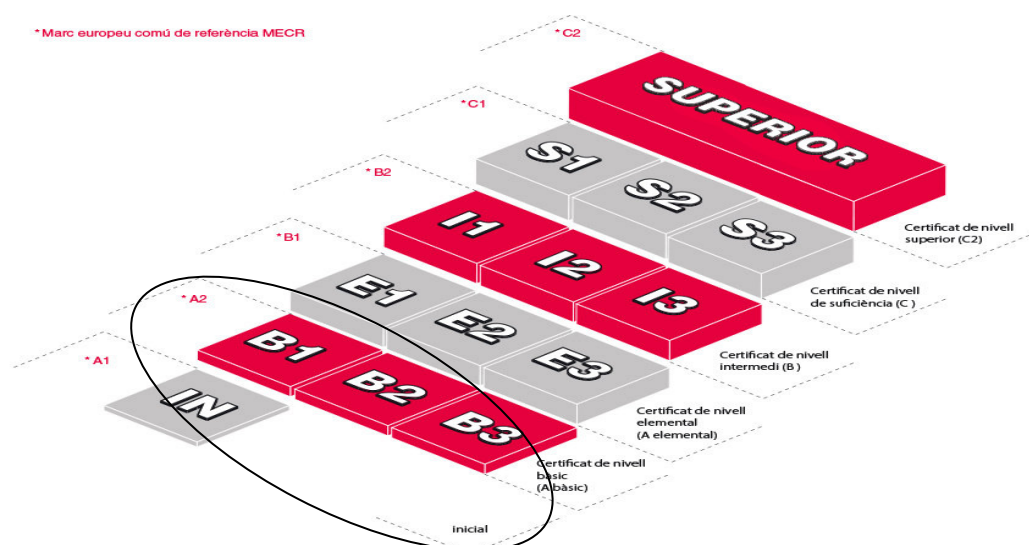
Respecte de fa cinc anys, no han variat gaire altres dades comparatives, com per exemple:

- ✓ Dones inscrites als cursos: 65% (cinc anys enrere representaven el 70%)
- ✓ Alumnes que viuen a Olot: 71% (cinc anys enrere representaven el 72%)
- ✓ Alumnes que viuen a la resta de la comarca: 16% (cinc anys enrere representaven el 13%)

Tot i que l'ús del català a l'esfera pública és encara molt alt a Olot, moltes persones estrangeres que estudien català es queixen que no poden practicar-lo fora de l'aula perquè gairebé tothom els parla en castellà. Això dificulta l'aprenentatge i els envia el missatge subliminal que la llengua més petita està supeditada a la més gran.

Per compensar aquest canvi de llengua (a vegades totalment inconscient però sempre letal per a l'ús públic del català), es fomenta el projecte del Voluntariat per la llengua (VxL), per tal que en la parella lingüística el voluntari aprengui que no cal canviar de llengua i l'aprenent tingui un altre espai on practicar català. Des del 2013 fins al 2020, a la comarca de la Garrotxa s'han fet 1.589 parelles lingüístiques.

Seguint la mateixa tendència de ja fa anys, la tasca d'Ensenyament del Servei de Català d'Olot-la Garrotxa s'està centrant en els nivells més baixos (inicials i bàsics), atès que amb el Decret d'Acollida les persones estrangeres necessiten certificar o 45 o 90 hores de formació en llengua catalana, per facilitar-los el tràmit de l'arrelament i de la residència. La conseqüència d'això és que el 80% de l'alumnat del Servei de Català d'Olot-la Garrotxa (igual com a tot el Centre de Normalització de Girona i a la resta de Catalunya) estudia algun curs inicial o bàsic, i és aquí on centrem tots els esforços. Hi ha poca continuïtat cap als nivells més alts de la piràmide formativa:

3.1 MAPES DE TERCERES LLENGÜES

L'Àrea d'Informació del Territori de l'Ajuntament d'Olot, partint de les dades del padró i de les llengües que hi hem integrat des del Servei de Català d'Olot-la Garrotxa, ha elaborat un **mapa de terceres llengües**, de consulta pública, a partir del qual podem observar, per districtes i seccions, quina és la tercera llengua en nombre de parlants.

MAPA DE TERCERES LLENGÜES CONSULTABLE A L'APARTAT DE LLENGUA DE L'EDICIÓ DIGITAL DE L'OBSERVATORI www.observatorigarrotxa.cat I AL GEOPORTAL DE L'AJUNTAMENT D'OTOL www.otol.cat .

Aquest mapa podria ser una eina 100% precisa si anés acompanyat d'un treball de camp que certifiqués les llengües que parla cadascuna de les persones del padró. Malgrat que només sigui una aproximació, sí que ens dona una radiografia sociolingüística prou interessant de la ciutat d'Olot.

Des de les pàgines d'aquest informe els donem les gràcies per la feina que ens han ajudat a tirar endavant.

Olot, 29 de maig de 2020

La tècnica lingüística
Ester Santaló

PER CONSULTAR EL MAPA DE TERCERES LLENGÜES CAL ANAR AL SEGÜENT ENLLAÇ

<https://bit.ly/2NOoeg3>